

הטרילוג

ע

ל רקע הפרודיה הפנטסטית של "הממציא הגדול" ויתר תעלולי הלהקה השולטת בישראל והנקראת משום-מה "ממשלה", מחווירים כעין השלג הצח תעלולי "קריית-הספר" שלנו. ואם בכל-זאת אנו מקדישים כמאתיים מלה לנושא ההתנצחות בין סופרים ומבקרים, הרי זה למען יראו וידעו שאין אנו רואים בדרך הדיאלוג אשר באה לידי ביטוי בחילופי האגרות שבין נתן ודן מירון מצד אחד וגבריאל מוקד מצד שני — סיגנון תרבותי ההולם אנשי-עט, גם מבחינת ה"מה" וגם מבחינת ה"איך".

סיפור המעשה: נתן ודן, משורר שאין עוררין על תרומתו לשירתנו, זכה בפרס ביאליק. דן מירון, שאף הוא אינו קוטל קנים בתחומו, פירסם מאמר נימוסין במוסף לספרות של "ידיעות אחרונות" בו הוא מברך את חתן הפרס, קושר לו כתרים ואומר שכבר בשנות השישים המוקדמות, ראוי היה שיוענק לו פרס זה על ספרו "שירים שונים". גבריאל מוקד, אף הוא אחד מתופסי העט הלא "צמחוניים" שבקרבתנו, הגיב במאמר על "גזמותיו" כלשונו, של דן מירון. נכון, דברי מוקד היו חריפים, נוקבים אך לא מופרכים מראש, היה מקום למשל לשאול את מירון מדוע לא פעל להענקת הפרס לזך כמשך למעלה מעשרים שנה. דרך טיעונו של מוקד היתה בוטה, אך ראויה לדעתנו להתייחסות עניינית, ולכזאת ציפינו מצידו של דן מירון.

אך במקום מאמר מבריק וחד הנהגה בד"כ עם מירון, שגם אם אין מסכימים עמו, קוראים בו תמיד בהנאה, באה אגרת החתומה בידי דן ומירון, שהתעלמה לחלוטין מתוכן מאמרו של מוקד ובמקום זה תקפה אותו בתחום עבודתו האקדמית... מבלי להיכנס לכירור העובדות, עצם הנסיון להסיט את הוויכוח לתחומים אישיים שעל גבול הרכילות, נראה לנו פסול.

מובן שתגובתו של מוקד — סרקסטית, אירונית ופוגעת אף היא, לא אחרה לכוא. מזור, שלושה אנשי-עט, מן המרכזיים שאינם מסוגלים לנהל ויכוח ענייני ע"מ ליישר במקצת את העיוותים המשקצים את פני ספרותנו כמשך עשרות שנים בהן מלווה היצירה הספרותית, לא פעם, במקום בביקורת עניינית, בכתיבה רדודה שלשונה וולגרית ומגדפת, או מחניפה ומרוממת נוסח לשון שומרי-סף; ולחילופין — בכתיבה מגלומנית של שאפתנים זעירים שדחף הגדלות מרחיק אותם מאמות המדה הנכונות. משלושת גיבורי הפרשה הנ"ל, ציפינו להתייחסות מסוג אחר, והתאכזבנו. ■

למי מקצין?

כ

ל קיצוץ בתקציבי החינוך, גורם נזק בלי-ישוער למהות החינוך. בעיקר, כאשר מדובר בפגיעה בהישגיי-סוד כמו: חינוך משלים, ייעוץ פסיכולוגי, חדרי לימוד, הזנת ילדים וכדומה; עליהם לחמו משך שנים כל השרים הקודמים: ארן, אלון, ידלין ואחרים.

בנוסף, ברור שכובדן של הגזרות, ימוחץ היטב את מערכת החינוך הכללית, להוציא מקצועות "לאומיים", ויפסח מעצמות על החינוך ה"לאומי-דתי", לא-כל-שכן על ה"נצמאי" (אשר כבר ביתר לעצמו את ליטרת הכשר שלו במסגרת ההסכמים הקואליציוניים השונים).

כל זה, כאשר השר עסוק בהתמודדויות פוליטיות — חיצוניות ופנימיות — ואילו פרטי המעשה החינוכי ואירגונו, רחוקים ממנו וכמעט זרים לו עדיין. עליכן, אין יציאתנו נגד הקיצוצים, נובעת בשום אופן מתמיכתנו בדרכו החינוכית והפוליטית של מר המר; אלא מתוך שנראה לנו שרבים הם עדיין "כיס השומן" הניתנים לרידוד בתוך שכבות המתעשרים החדשים שצמחו בתוכנו משך המלחמות האחרונות; לפני שיתחילו כעלי התערים לחתוך במערכת הרגישה והחשובה שבמדינה. ■

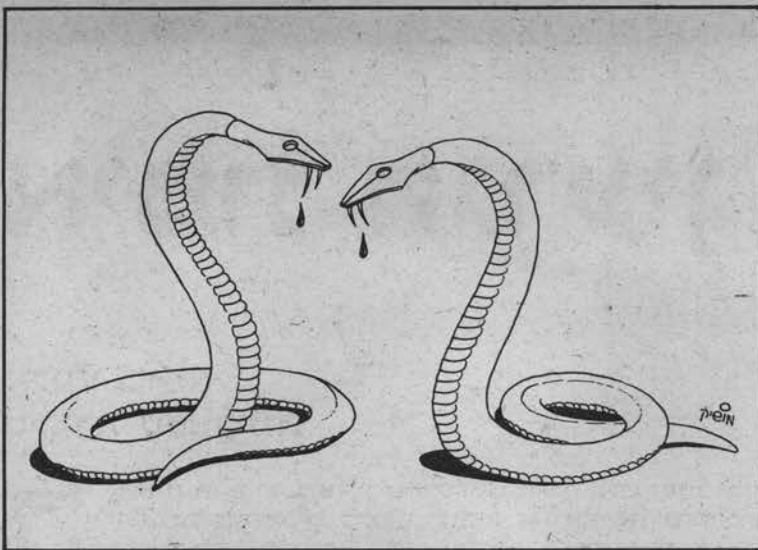
שיר השירים אשר לתופיק אל-חכים

"אני מתכוון לבוא לישראל אחרי ה-26 באפריל" — אמר זקן סופרי מצרים תופיק אל-חכים בשיחה ידי-דותית עם שמעון בלס ופרופ' דוד צמח מאוניברסיטת חיפה, אשר נפגשו עמו בלשכתו בבנין "אל-אהראם". "תארץ זה", הוסיף אל-חכים, "הוא לדידי בעל משמעות סמלית, שבא להוכיח שאפשר להחזיר אדמות כבושות ולכונן שלום בדרכי משא-ומתן. עיני העולם הערבי מופנות אלינו, והכל מחכים לראות אם אכן תעמוד ישראל בהתחייבותיה ותשלים את הנסיגה מסיני, שכן זהו המיבחן המכריע של הדרך שבה הלכה מצרים מאז ביקורו של סאדאת בירושלים. אבל אם תתאמתנה נבואותיהם של מתנגדי "קמפידייווד" וישראל תפתח בפעולה כלשהי כדי לדחות את הנסיגה, הרי תוצאות המעשה תהיינה חמורות ביותר לגבי האזור כולו".

אל-חכים העלה זכרונות מביקורו הקודם בתל-אביב ושאל אם עדיין מוכרים תירס כטיילת. "אני אוהב תירס וכשאבוא ודאי אלך לקנות" — אמר בחיוך של שובבות. הסופר בן ה-83 שומר על מלוא כושרו הפיזי והרוחני, מתבל דבריו בהלצות שנונות כשהוא משלח בכני-שיחו מביטים חודרים ונבונים. בתום השיחה, הגיש לשני אורחיו את ספרו "שיר השירים" שהופיע בימים אלה במהדורה חדשה. ספר זה שראה אור ב-1940 הוא עיבוד בימתי ל"שיר השירים", שבו שמר המחבר על רוח היצירה התנ"כית ובמידה רבה גם על לשונה.

בהקדמה הקצרה לספר הוא כותב: "זהו שירו של המלך-הנביא שלמה שנכתב אלף שנים בערך לפני הספירה, והוא, כמדומה, הקול היפה ביותר שהפיק מקדמת-דנא לב אנוש לכבוד האהבה והאביב". ובסיום ההקדמה הוא מציין: "בחרתי בכוונה את היום הזה, שבו פרשה רוח-הרע את כנפיה על פני האדמה (1940), פרוץ מלחמת העולם השנייה), לפרסם את שיר הנביא שלמה המבושם ברוח האהבה והיופי". ■

כתב-עת לחקר הספרות הערבית מטעם אוניברסיטת חיפה

ב

ימים אלה הופיע הגליון השני של כתב-העת "אל-כרמל", היוצא מטעם החוג לשפה וספרות ערבית והמרכז היהודי-ערבי של אוניברסיטת חיפה, בעריכתו של פרופ' דוד צמח.

כתב-עת זה, שנוסד ב-1980, נושא יחוד משלו: הוא מודפס בערבית ומקדש כולו למחקרים בתחום הלשון והספרות הערבית. כתיבה-העת האוניברסיטאיים בארץ מופיעים בדרך-כלל בעברית או באנגלית והופעת "אל-כרמל" מהווה חידוש ראוי לציון. דבר נוסף הראוי לציון הוא שכתב-עת זה קובע תקדים בכך, שהוא מפריד את חקר הלשון והספרות הערבית משאר נושאים הקשורים במה שקרוי "מדע המזרחנות", הכולל היסטוריה, פת, סוציולוגיה, אנתרופולוגיה, וכו'. הפרדה זו היתה מחוייבת המציאות לאור התמורות שהתחוללו באוניברסיטאות בארץ, כאשר נוסדו חוגים מיוחדים ללשון ולספרות הערבית בנפרד מהחוגים ללימודי המזרח-התיכון.

בשני הגליונות של "אל-כרמל", אנו מוצאים מאמרים בחקר הספרות הערבית הקלאסית והמודרנית פרי עטם של חוקרים ישראליים ונוכרי אחדים מהם: בתחום הספרות הקלאסית — שני מאמרים של דוד צמח על אמצעי-ביטוי אחדים בשיירה הערבית הקלאסית ועל תורת המשקלים; מאמר של ג'ורג' קנאזע על ביקורת השירה הקלאסית; מאמר של איברהים ג'רייס על נושא אחד ביצירתו של אל-ג'אחז; מאמר של פ'הד אבר'ח'דרה על המקאמות של המד'אני ומאמר של יוסף דנה על השפעות ערביות על שירתו של משה אבן עזרא. בתחום הספרות המודרנית נציין בין השאר את שני מאמריו של ששון סומך על לשון הדיאלוג הפנימי בסיפורי יוסף אדרייס ועל הנסיגות למציאת צורות חדשות לתכנים חדשים בשיירה הערבית המודרנית; את שני מאמריו של שמעון בלס על שתי גירסאות לסיפור אחד של אדואר ח'ראט ועל מחזה בעל תוכן אנט'ידתי של הסופר התוניסי מחמוד אל-מסעדי; את מאמרו של מתתיהו פלד על השפעות מערביות על הספרות הערבית המודרנית; את מאמרו של ג'ורג' קנאזע על רומן אחד מאת הסופר הפלסטיני איסחאק מוסא אל-ח'וסייני ואת מאמרו של פ'הד אבר'ח'דרה המביע דעה אישית המסתייגת מהנטייה לחוסר-בהירות בשיירה הערבית המודרנית.

מאמרים אלה ואחרים מעניקים בלי ספק לכתב-העת מעמד מכוון במשפחת כתבי-העת האקדמיים בארץ ובעולם, והוא ראוי למלוא ההערכה והעידוד. ■

המלצת "עתון 77"

- אנטון צ'יכוב: פריחה שנתאחרה; מרוסית: נילי מירסקי; הוצ' עם עובד.
- ויליאם שקספיר: המלט; נוסח עברי: ט. כרמי; הוצ' דביר.
- גיון אורבך: רגינה בי; הוצ' הקבוץ המאוחד.
- הלל ברזל: שירה צעירה — מבוא; הוצ' עקד.
- ישעיה ברלין: הגוים רוסים; מאנגלית: אפרים ברוידא; הוצ' עם עובד.
- יהודה באואר: השואה — היבטים היסטוריים; הוצ' ספרית פועלים.
- הינדה ברגנר: בלילות החורף הארוכים; מיידיש: אוריה אהרוני; הוצ' עם עובד.
- יאיר הורביץ: ארץ בחירה; שירים; הוצ' הקבוץ המאוחד.
- שולמית לפיד: גיא אוני; הוצ' כתר.
- רות אלמוג: מוות בגשם; הוצ' כתר.
- יצחק לאור: נסיעה; שירים; הוצ' ספרית פועלים.
- אורציון ברתנא: עדות קריאה; הוצ' פפירוס.
- משה סרטל: בדרך העולה בית-אל; קובץ שירים; הוצ' ספרית פועלים.
- סיגלית דוידוביץ: עפר יקר; שירים; הוצ' ספרית פועלים.
- אנה-מאריה קארדיו: אל תרדמו את קין; מאיטלקית: גאיו שילוני; הוצ' ספרית פועלים.
- משירי האפיפיור יוחנן-פאולוס השני; מפולנית: ס. גאלבסקי; הוצ' עקד.
- מרגלית דרבל: עיר של זהב; מאנגלית: מרים אורן; הוצ' שוקן.
- משה נגבי: כבלים של צדק; הוצ' כנה.
- עמלה עינת: מרתון; הוצ' ציריקובר.
- דן מירון: דער אימאגו פון שטעטל; י.ל. פרץ פארלאג.

מזור זה מתייחס רק לספרים המופנים למערכת העתון.